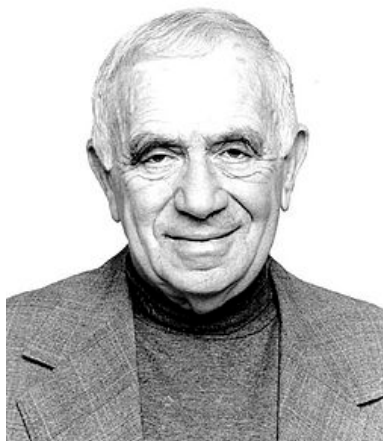

יהודה עמיחי – קורות חיים

יהודה עמיחי (3 במאי 1924 – 22 בספטמבר 2000), משורר ישראלי זוכה פרס ישראל לשירה (1982), הנחשב לאחד המשוררים העבריים החשובים, לפורץ דרך ומחולל מהפכה בשירה העברית החדשה, ונמנה עם הבולטים בשירה הבינלאומית במאה ה-20.

יהודה עמיחי נולד בשם לודוויג פפוןֶפֶר (Ludwig Pfeuffer) בוירצבורג שבדרום גרמניה למשפחה אורתודוקסית. בילדותו למד בגן-ילדים ובבית-ספר יהודי בשפות עברית וגרמנית. המשפחה עלתה לארץ-ישראל ב-25 במאי 1936. תחילה התגוררו כשנה בפתח-תקווה, ואחר כך עברו לירושלים. עמיחי סיים לימודיו בבית הספר התיכון "מעלה" בירושלים.

במלחמת העולם השנייה, עם סיום לימודיו בבית הספר התיכון, התנדב לצבא הבריטי, ושירת במצרים. בין השאר עסק בהברחת נשק ובהעפלה. לאחר שחרורו למד הוראה בסמינר בית הכרם בירושלים בכיתה מיוחדת לחיילים יוצאי הצבא הבריטי. עם פרוץ מלחמת העצמאות ב-1948 התגייס ושירת כלוחם ב"חטיבת הנגב" של הפלמ"ח עד תום המלחמה. בין השאר השתתף בקרב חוליקאת הקשה, בו נהרג חברו ומפקדו חיים (דיקי) לקסברגר - אירוע ששב והופיע בשירתו וסיפוריו.

לאחר שחרורו מצה"ל למד ספרות ומקרא באוניברסיטה העברית בירושלים, ועסק בהוראה, בסמינר למורי חו"ל ובבית הספר לתלמידי חו"ל באוניברסיטה העברית. כמו כן היה משורר אורח ולימד כתיבה יוצרת באוניברסיטאות שונות בעולם, בהן אוניברסיטת ניו יורק, אוניברסיטת קליפורניה בברקלי ואוניברסיטת ייל.

בשנת 1955 התפרסם ספרו הראשון "עכשיו ובימים האחרים", וחולל מהפכה בשירה העברית. בשנת 1957 זכה בפרס שלונסקי על ספר זה. הוא היה הראשון ממשוררי דור המדינה שזכה בפרס ישראל, שהוענק לו ב-1982. בנימוקים לפרס כתבו השופטים שעמיחי "בשירתו יצר מהלך חדש בשירה העברית" ו"הביא לשנוי מהפכני בלשון הפיוטית, צירוף בין חומרים פיוטיים לחומרים השאובים מן היום יום".

עמיחי נפטר ב-22 בספטמבר 2000 והובא למנוחות בהלוויה ממלכתית בירושלים. במלאת שנה למותו, בספטמבר 2001, הוציא דואר ישראל בול לזכרו. פרס לשירה על שם יהודה עמיחי, נוסד במשותף על ידי משרד החינוך ועל ידי עיריית ירושלים, ומוענק מדי שנה. ארכיונו הספרותי של עמיחי הופקד בספרייה לספרים עתיקים וכתבי יד של אוניברסיטת ייל (Beinecke Rare Book and Manuscript Library of Yale University), במחלקה לשירת עולם.

יהודה עמיחי כותב על אלוהים

אל מלא רחמים – יהודה עמיחי

אל מלא רחמים,

אלמלא האל מלא רחמים

היו הרחמים בעולם ולא רק בו.

אני שקטפתי פרחים בְּהַר

והסתכלתי אל כל העמקים,

אני שהבאתי גוויזות מן הגבעות,

יודע לספר שהעולם ריק מרחמים.

אני שהייתי מלך המלח ליד הים,

שעמדתי בלי החלטה ליד חלוני,

שספרתי צעדי מלאכים,

שילבי הרים משקלות כאב

בתחרויות הנראות

אני שמשתמש רק בחלק קטן

מן המילים במילון.

אני שמוכרח לפתור חידות בעל כורחי

יודע כי אלמלא האל מלא רחמים

היו הרחמים בעולם

ולא רק בו.

אלמלא if it weren't, but for

עמקים, עמק valley

גווייה, גוויות corpse

גבעות, גבעה hill

משקולות, משקולת weight

תחרות, תחרויות contest

נורא, נוראות horrible

משתמש, להשתמש to use

מוכרח must

חידה, חידות riddle, puzzle

בעל כורחי against my will

תפילת "אל מלא רחמים"

לגבר

אל מלא רחמים שוכן במרומים, המצא מנוחה נכונה תחת כנפי השכינה במעלות קדושים וטהורים קְזוֹהֵר הַרְקִיעַ
מְזַהְרִים אֶת נִשְׁמַת פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִי, שֶׁהֵלֵךְ לְעוֹלָמוֹ בְּעֶבְרָה שֶׁ {בֶּן הַמִּשְׁפָּחָה} נִדְּבָ צְדָקָה בְּעֵד הַזְכָּרָת נִשְׁמָתוֹ. בְּגֵן עֵדֶן
תִּהְיָ מְנוּחָתוֹ. לִכֵּן בְּעַל הַרְחָמִים יִסְתִּירָהוּ בְּסֶטֶר כְּנָפָיו לְעוֹלָמִים, וְיִצְרֹר בְּצִרּוֹר הַחַיִּים אֶת נִשְׁמָתוֹ. :: הוּא נִחְלָתוֹ
וְיִנּוּחַ בְּשָׁלוֹם עַל מִשְׁכָּבוֹ, וְנֹאמֵר אָמֵן:

לאשה

אל מלא רחמים שוכן במרומים, המצא מנוחה נכונה תחת כנפי השכינה במעלות קדושים וטהורים קְזוֹהֵר הַרְקִיעַ
מְזַהְרִים אֶת נִשְׁמַת פְּלוֹנִית בֶּת פְּלוֹנִית שֶׁהֵלְכָה לְעוֹלָמָהּ, בְּעֶבְרָה שֶׁ {בֶּן הַמִּשְׁפָּחָה} נִדְּבָ צְדָקָה בְּעֵד הַזְכָּרָת נִשְׁמָתָהּ,
בְּגֵן עֵדֶן תִּהְיָ מְנוּחָתָהּ. לִכֵּן בְּעַל הַרְחָמִים יִסְתִּירָהּ בְּסֶטֶר כְּנָפָיו לְעוֹלָמִים, וְיִצְרֹר בְּצִרּוֹר הַחַיִּים אֶת נִשְׁמָתָהּ :: הוּא
נִחְלָתָהּ, וְיִנּוּחָהּ בְּשָׁלוֹם עַל מִשְׁכָּבָהּ וְנֹאמֵר אָמֵן:

לחייל

הַרְבֵּנוֹת הַצְבָּאִית תִּיקְנָה נוֹסֵחַ מִיּוֹחַד שֶׁל תְּפִילַת "אל מלא רחמים" הַנֹּאמֵר בְּלוֹוִיָּה צְבָאִית לְנוֹפֵל בַּקֶּרֶב אוֹ כְּתוּצָה
מִפְּעוּלוֹת הָאוֹיֵב:

אל מלא רחמים שוכן במרומים, המצא מנוחה נכונה על כנפי השכינה במעלות קדושים, טהורים וגבורים, קְזוֹהֵר
הַרְקִיעַ מְאִירִים וּמְזַהְרִים – לְנִשְׁמַת הַחַיִּל פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִי שֶׁמָּסַר נַפְשׁוֹ עַל קִדְּשֵׁת הַשֵּׁם, וְנָפַל מוֹת גְּבוּרִים בְּהִגָּנַת
הָעָם וְהָאָרֶץ. בְּעֶבְרָה שֶׁאֵנוּ מְתַפְּלִים לְעֹלָיו נִשְׁמָתוֹ, בְּגֵן עֵדֶן תִּהְיָ מְנוּחָתוֹ. לִכֵּן בְּעַל הַרְחָמִים יִסְתִּירָהוּ בְּסֶטֶר כְּנָפָיו
לְעוֹלָמִים וְיִצְרֹר בְּצִרּוֹר הַחַיִּים אֶת נִשְׁמָתוֹ, :: הוּא נִחְלָתוֹ וְיִנּוּחַ בְּשָׁלוֹם עַל מִשְׁכָּבוֹ וְיַעֲמֵד לְגוֹרְלוֹ לְקֶץ הַיָּמִין וְנֹאמֵר אָמֵן

יזכור ביום הזיכרון לחללי צה"ל

יִזְכֹּר עִם יִשְׂרָאֵל אֶת בָּנָיו וּבָנוֹתָיו הַנָּאֲמָנִים וְהָאֲמִיצִים
 חִלְלֵי צָבָא-הַהִגָּנָה לְיִשְׂרָאֵל
 וְכָל לוחָמֵי הַמַּחְתָּרוֹת וְחִטִּיבוֹת הַלוחָמִים בְּמַעֲרָכוֹת הָעָם
 וְאֲנָשֵׁי קַהֲלֹת הַמּוֹדִיעִין, הַבִּטְחוֹן, הַמְשָׁטָרָה וְשֵׁרוֹת בְּנֵי הַסֵּהר
 אֲשֶׁר חָרְפוּ נַפְשָׁם בְּמַלְחָמָה עַל תְּקוּמַת יִשְׂרָאֵל
 וְכָל מִי שֶׁנִּרְצָחוּ בְּאַרְץ וּמְחוּצָהּ לָהּ בְּיַד מְרַצְחִים מְאָרְגָּוִי תִּטְרוֹר

יִזְכֹּר יִשְׂרָאֵל וְיִתְבָּרַךְ בְּנִרְעוֹ וְיִצְאָבֵל עַל זֵיו הָעֲלֹמִים
 וְחֲמַדַּת הַגְּבוּרָה וְקִדְשֵׁת הָרָצוֹן וּמִסִּירוֹת הַנֶּפֶשׁ
 שֶׁל הַנִּסְפִּים בְּמַעֲרַכַת הַכְּבֵדָה

יְהִי חִלְלֵי מַעֲרָכוֹת יִשְׂרָאֵל עֲטוּרֵי הַנֶּצַח
 חַתוּמִּים בְּלֵב יִשְׂרָאֵל לְדוֹר דּוֹר

chimney ארובה, ארובות

pope אפיפיור

chosen נבחר

forearm אמה, אמות

disconnected מנותקים, מנותק

אחרי אושוויץ - יהודה עמיחי

אחרי אושוויץ אין תיאולוגיה:

מאובות הותיקן עולה עשן לבן,

סימן שהקדינלים בחרו להם אפיפיור.

ממשרפות אושוויץ עולה עשן שחור

סימן שהאלוהים טרם החליטו על בחירת

העם הנבחר.

אחרי אושוויץ אין תיאולוגיה:

המספרים על אמות אסירי ההשמדה

הם מספרי הטלפון של האלוהים

מספרים שאין מהם תשובה

ועכשו הם מנותקים, אחד, אחד.

אחרי אושוויץ יש תיאולוגיה חדשה:

היהודים שמתו בשואה

נעשו דומים לאלוהיהם

שאין לו דמות הגוף ואין לו גוף.

אין להם דמות הגוף ואין להם גוף.

אני אומר – יהודה עמיחי

אני אומר באמונה שלמה

שהתפילות קדמו לאלוהים.

התפילות יצרו את האלוהים,

האלוהים יצר את האדם

והאדם יוצר תפילות

שיצרות את האלוהים שיצר את האדם.

to create יוצר, ליצור

אלוהים כמו מדריך תורים – יהודה עמיחי

אלוהים כמו מדריך תורים

מתאר את חיינו ומסביר למבקרים

ולתורים ולבני האלוהים, כך אנו חיים.

העם היהודי – יהודה עמיחי

העם היהודי קורא באזני האלוהים את ספר התורה
במשך כל השנה, כל שבוע פרשה,
כמו שחרזדה שספרה ספורים כדי להציל את חייה,
ועד שמגיעים לשמחת תורה
הוא שוכח ואפשר להתחיל מחדש.

פרשה section of the text

להציל to save

אבינו מלכנו – יהודה עמיחי

אבינו מלכנו, מה עושה אב
שילדיו הם יתומים בעודו חי? מה יעשה אב
שילדיו מתו והוא יהיה אב שכול לנצח נצחים?
יבכה ולא יבכה, לא ישכח ולא יזכר.

אבינו מלכנו, מה עושה מלך ברפובליקה של הפאבים? יתן להם
לחם ושעשועים, כמו כל מלך,
לחם הזכרון ושעשועי השכחה.
לחם וגעגועים, געגועים לאלוהים
ולעולם טוב יותר. אבינו מלכנו.

יתומים orphans

אב שכול bereaved father

שעשועים entertainment, fun

לְטָרֹחַ to bother, to take trouble

כְּשֶׁאלוֹהִים עֲזָב – יְהוּדָה עֲמִיחִי

כְּשֶׁאלוֹהִים עֲזָב אֶת הָאָרֶץ הוּא שָׁכַח אֶת הַתּוֹרָה

אֶצֶל הַיְּהוּדִים וּמֵאָז הֵם מְחַפְּשִׁים אוֹתוֹ

וְצוּעָקִים אַחֲרָיו, שִׁכַּחַת מִשְׁהוֹ, שִׁכַּחַת, בְּקוֹל גְּדוֹל

וּבְנֵי אָדָם אַחֲרֵים חוֹשְׁבִים שֶׁזֹּאת תְּפִלָּתָם, שֶׁל הַיְּהוּדִים.

וּמֵאָז הֵם טוֹרְחִים לְמִצּוֹא רְמָזִים בַּתנ"ךְ

עַל מְקוֹם הַמִּצְוָה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, "דִּרְשׁוּ אֲדוֹנִי בַּהֲמִצָּאוֹ,

קִרְאוּהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב", אֲבָל הוּא רְחוֹק.

תנ"ך תנ"ך – יהודה עמיחי

תנ"ך תנ"ך אתך אתך, כמו ספר תורה,

מפרשת בראשית עד וזאת הברכה

ובחזרה אנחנו מתגלגלים יחדו

וכל שנה אהבתנו מתחדשת.

תורה תורה הורא! הורא!

ולפעמים אנחנו עוברים בלילה אחד

את מה שספר תורה עובר בשנה שלמה,

ולפעמים בימים טובים ורגועים

אנחנו ממשיכים להתגלגל הלאה

מעבר לתורה, מעבר למות משה,

דרך מלכים ונביאים וכתובים עד

דברי הימים, עד דברי האהבה

וחזרה לבראשית, עד לבריאת האור והעולם.

ואלהים אמר כל יום ויהי ערב

ויהי בקר, אבל מעולם לא אמר

ערבים, כי הערבים רק לאוהבים.

ערבים twilight

אלהים מרחם על ילדי הגן – יהודה עמיחי

לרחם	to pity
לזחול	crawl
לוחט – חם מאוד	
תחנת האיסוף	army field hospital
שותתי דם	bleeding
לחוס, גחוס	to pity
להצל, גצל	to shadow
ספסל	bench
שדרה ציבורית	public avenue
מטבע	coins
חסד	kindness
להוריש, הוריש	to bequeath
להגן	to defend

אלהים מרחם על ילדי הגן
 פחות מזה על ילדי בית הספר.
 ועל הגדולים לא ירחם עוד
 ישאירם לבדם
 ולפעמים יצטרכו לזחול על ארבע
 בחול הלוחט כדי להגיע
 אל תחנת האיסוף
 והם שותתי דם.

אולי על האוהבים באמת
 יתן רחמים ויחוס ויצל
 קאילן על הישן בספסל
 שבשדרה הציבורית.

אולי להם גם אנחנו נוציא
 את מטבעות החסד האחרונות
 שהוריש לנו אבא,
 כדי שאשרם יגן עלינו
 עכשו ובימים האחרים.

אדון עולם

מילים: מן המקורות לחן: עוזי חיטמן

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מֶלֶךְ
בְּטָרֶם כָּל יוֹצֵר נִבְרָא
לַעֲתָ נַעֲשֶׂה בְּחֶפְצוֹ כָּל
אֲזִי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא

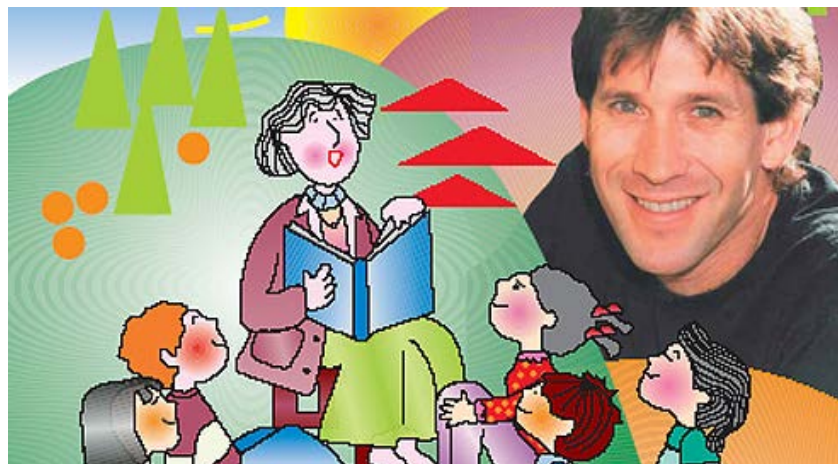
וְאַחֲרֵי כָּל־זֶה הַכֹּל
לְבַדּוֹ יִמְלֹךְ נִרְאֶה
יְהוָה הַיְּהוָה, יְהוָה הַיְּהוָה
יְהוָה יְהוָה בְּתַפְאָרָה

אדון עולם הוא פיוט המופיע בסידורי רבות מקהילות ישראל בטרם תפילת שחרית, אשר מחברו לא ידוע. את הפיוט נהגו לומר בימי הביניים בליל יום כיפור, ובמשך הזמן נאמר גם בזמנים אחרים. חלק מקהילות אשכנז אומרות אותו לאחר תפילת ערבית של שבת (לפי ויקיפדיה).

<https://www.youtube.com/watch?v=v6MfMZ7x028>

אלוהים שלי - עוזי חיטמן

וכשהתעוררתי נזכרתי בחלום
וניצאתי לחפש מעט שלום
ולא היה מלאך ולא היה שלום
הוא את הבשורה לקח ואני עם החלום

אלוהים שלי, רציתי שתדע
שהחלום הזה נשאר לי כחידה
אלוהים שלי, רציתי שתדע
על החלום שלי רציתי שתדע
אלוהים שלי, רק רציתי שתדע

wanderings – נדודים

to wake up – להתעורר

bottom of the sea – מצולות הים

announcement – בשורה

riddle – חידה

אלוהים שלי, רציתי שתדע
חלום שחלמתי בלילה במיטה
ובחלום ראיתי מלאך
משמיים בא אלי ואמר לי כך:
באתי משמיים, עברתי נדודים
לשאת ברכת שלום לכל הילדים
לשאת ברכת שלום לכל הילדים

וכשהתעוררתי נזכרתי בחלום
וניצאתי לחפש מעט שלום
ולא היה מלאך ולא היה שלום
הוא מזמן הלך ואני עם החלום

אלוהים שלי, רציתי שתדע
חלום שחלמתי בלילה במיטה
ובחלום ראיתי מלאך
ממצולות הים עלה ואמר לי כך
באתי מן המים, ממצולות הים
לשאת ברכת שלום לילדי כל העולם
לשאת ברכת שלום לילדי כל העולם

<https://www.youtube.com/watch?v=pTqA5LUxKww>

יש אלוהים

מילים: זאב נחמה ומוקי לחן: זאב נחמה

מעולם לא ראיתי את עיניך
כל כך יפות כמו שהן עכשיו
את המרחק שממני עד אליך
סוגר מבט אחד

אני לא מבין מי הייתי בלעדריך
ולעולם לא ארצה שוב להיות
אני קרוב, כל כך קרוב אליך
עד שאפשר לראות

שיש אלוהים, יש אלוהים ילדה
תיראי הילדה, תיראי הילדה
שיש אלוהים ויש לנו אהבה
חבקי הילדה, חבקי הילדה

לא הייתי עושה את זה אחרת
אני רק רוצה אותך כמו שאת
מיליון דרכים שבהן אפשר ללכת
אני בוחר אחת

אם יש מקום שאליו תרצי לברוח
אהיה לך בית, אהיה לך מחסה
אני אוהב, אוהב בכל הכוח
איתך בעולם הזה

כי יש אלוהים...

מבט – a look, stare
חבקי, לחבק – to hug

לברוח – to escape
מחסה – cover (n)

https://www.youtube.com/watch?v=-RrMFdlhM_M

Modern Hebrew 120b אוצר מילים אביב רמת הביניים					
שבוע 1					
If it weren't	אלמלא	טקסט	Failed	נכשל	פעלים
step	מדרגה		Was closed	נסגר	
valley	עמק		Was sent	נשלח	
Empty	ריק		Was caught	נתפס	
Decision	החלטה		Separated	נפרד	
Step	צעד		Was checked	נבדק	
Competition	תחרות		Was judged	נשפט	
A riddle	חידה		Was registered	נרשם	
Affair, weekly portion of the Bible	פרשה		Was tested	נבחן	
Belief	אמונה		Was said	נאמר	
Total belief	אמונה שלמה		Was investigated	נחקר	
Orphan	יתום		Was absent	נעדר	
wanderings	נדודים				
To wake up	להתעורר				